

Závery z prvých akreditácií študijných programov

Tematická správa

**Analýza zistení z hodnotiacich správ pracovných skupín
pri posudzovaní žiadostí
o udelenie akreditácie študijného programu**

V Bratislave dňa 17. decembra 2022

Obsah

0. Úvod	3
1. Legislatívny kontext	4
2. Ako pracuje agentúra	6
3. Analýza podaných žiadostí o udelenie akreditácie študijného programu	7
4. Súlad so štandardmi – analýza zistení pracovných skupín podľa jednotlivých štandardov	10
4.1. Zistenia týkajúce sa návrhu nového študijného programu	10
4.1.1. Zistenia týkajúce sa profilu absolventa, výstupov vzdelávania a úrovne kvalifikačného rámca	10
4.1.2. Zistenia týkajúce sa výstupov vzdelávania vo vzťahu k sektorovo-špecifickým očakávaniam na výkon povolania	10
4.1.3. Zistenia týkajúce sa obsahu vzdelávania	11
4.1.4. Zistenia týkajúce sa odbornej praxe	11
4.1.5. Iné nedostatky týkajúce sa návrhu nového študijného programu	12
4.1.6. Silné stránky súvisiace s návrhom nového študijného programu	13
4.2. Nedostatky súvisiace so schvaľovaním študijného programu	13
4.3. Nedostatky súvisiace s učením sa, vyučovaním a hodnotením orientovaným na študenta	13
4.4. Nedostatky súvisiace s prijímacím konaním, priebehom štúdia, uznávaním vzdelania a udeľovaním akademických titulov	14
4.5. Nedostatky týkajúce sa učiteľov študijného programu	14
4.6. Nedostatky súvisiace s tvorivou činnosťou vysokej školy	15
4.7. Zistenia týkajúce sa zdrojov na zabezpečenie študijného programu a podporu študentov	15
4.8. Zistenia súvisiace so zhromažďovaním a spracovaním informácií o študijnom programe	15
4.9. Zistenia súvisiace so zverejňovaním informácií o študijnom programe	16
4.10. Zistenia súvisiace s priebežným monitorovaním, periodickým hodnotením a periodickým schvaľovaním študijného programu	16
5. Záver	17
6. Literatúra	18

Úvod

Predkladaná správa poskytuje analytický pohľad na konania Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo (ďalej len *agentúra*) vo veciach žiadostí vysokých škôl o akreditáciu nových študijných programov (initial programme accreditation) podľa zákona 269/2018 Z. z., realizovaných v rokoch 2021 – 2022. Ide o prvú skupinu žiadostí, ktoré boli vyhodnocované podľa [Štandardov pre študijné programy](#) vydaných agentúrou v snahe vyhovieť Európskym štandardom a usmerneniam pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG 2015).

Dňom 1. novembra 2018 nadobudol účinnosť nový zákon č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len [zákon o zabezpečovaní kvality](#)), ktorý nahradil pôvodné časti zákona č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách, upravujúce akreditácie. Hlavným cieľom prijatého zákona o zabezpečovaní kvality bolo vytvorenie legislatívneho rámca na zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania, plne konzistentného s európskymi princípmi, ktoré pre túto oblasť v Európe upravujú uvedené štandardy a usmernenia ESG 2015.

Tematická správa je zameraná na analýzu hodnotiacich správ pracovných skupín a následné rozhodnutia výkonnej rady SAAVŠ s ohľadom na najčastejšie zistenia, nedostatky a príklady dobrej praxe pri posudzovaní žiadostí vysokých škôl o akreditáciu nových študijných programov, ktoré boli podané v roku 2021.

Tematická správa je spracovaná v súlade s ustanoveniami § 4 ods. 2 písm. g) bod 2 zákona o zabezpečovaní kvality, ako aj v súlade s článkom 3.4. Európskych štandardov a usmernení pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (ESG 2015).

1. Legislatívny kontext

Zákon o zabezpečovaní kvality zriadil nezávislú agentúru, ktorá disponuje potrebnými kompetenciami v oblasti posudzovania kvality vysokého školstva. Ide najmä o posudzovanie vnútorného systému zabezpečovania kvality vysokej školy a jeho implementácie, akreditáciu študijných programov a akreditáciu habilitačného konania a inauguračného konania. Zákon uložil agentúre okrem iného vypracovať štandardy pre akreditáciu študijného programu, štandardy pre vnútorný systém zabezpečovania kvality a štandardy pre habilitačné a inauguračné konanie. Taktiež uložil agentúre uchádzať sa o plné členstvo v ENQA a o registráciu v EQAR.

Zákon o zabezpečovaní kvality podrobne stanovuje pôsobnosť agentúry. Jej základnou právomocou je najmä rozhodovanie o:

- súlade vnútorného systému a jeho implementácie so štandardmi pre vnútorný systém,
- udelení akreditácie študijného programu alebo o jej neudelení,
- udelení akreditácie habilitačného konania a inauguračného konania, o jej neudelení alebo odňatí,
- uložení opravného opatrenia,
- žiadosti o udelenie štátneho súhlasu pôsobiť ako súkromná vysoká škola.

Nový legislatívny rámec v oblasti zabezpečovania kvality vo vysokom školstve ukladá nové úlohy a postupy aj samotným vysokým školám. Vysoká škola je primárne zodpovedná za zabezpečenie kvality vzdelávania, a to prostredníctvom svojho vnútorného systému zabezpečovania kvality, jeho implementáciou a sústavným rozvojom. Vnútorný systém musí napĺňať štandardy vydané agentúrou a stanovuje najmä pravidlá tvorby, schvaľovania, uskutočňovania, monitorovania, hodnotenia a úpravy študijných programov, postup overovania aplikácie najnovších poznatkov v obsahu študijných programov, spôsob zapojenia zástupcov študentov a iných zainteresovaných osôb na tvorbe a úprave študijných programov, prepojenie študijného programu na príslušnú úroveň národného kvalifikačného rámca, pravidlá hodnotenia študentov, pravidlá uskutočňovania tvorivej činnosti vysokej školy, pravidlá na preskúmanie podnetov študentov a postupy overovania dostatočného priestorového, materiálneho, technického, informačného a personálneho zabezpečenia študijných programov.

Podľa zákona o zabezpečovaní kvality je každá vysoká škola so sídlom v Slovenskej republike povinná požiadať agentúru o posúdenie svojho vnútorného systému a jeho implementácie v určenom cykle, prvýkrát najneskôr do konca roka 2022. Ak agentúra rozhodne, že vnútorný systém a jeho implementácia sú v súlade so štandardmi pre vnútorný systém, v zásade to znamená inštitucionálnu akreditáciu vysokej školy v študijnom odbore a stupni a vysoká škola tak získa oprávnenie samostatne vytvárať a upravovať študijné programy v príslušných študijných odboroch a stupňoch. Žiadosť o akreditáciu nových študijných programov tak bude vyhradená pre situácie, keď sa vysoké školy rozhodnú začať poskytovať nové študijné programy v odboroch a stupňoch, v ktorých ešte nepôsobili.

Na programovej úrovni je základnou činnosťou agentúry akreditácia študijného programu. Tento druh konania je bližšie určený v § 30 zákona o zabezpečovaní kvality. Je to konanie realizované na žiadosť vysokej školy, ktorá ešte nemá akreditovaný študijný program v príslušnom študijnom odbore a stupni – ide teda o iniciálnu akreditáciu študijného programu, ktorá sa uskutočňuje na báze posúdenia splnenia štandardov pre študijný program. Po uplynutí dvoch rokov od dátumu riadneho skončenia štúdia prvého študenta príslušného študijného programu, najskôr však po uplynutí

štandardnej dĺžky štúdia tohto študijného programu od právoplatnosti rozhodnutia o udelení akreditácie študijného programu agentúra posúdi súlad uskutočňovania príslušného študijného programu so štandardmi pre študijný program. Ak súlad potvrdí, zruší obmedzenia vytvárať a upravovať študijné programy v príslušnom študijnom odbore a stupni.

V prechodnom období však zákon umožnil vysokým školám podať žiadosť o akreditáciu nového študijného programu v odbore a stupni, v ktorom už škola poskytuje študijné programy. Toto prechodné obdobie na podávanie žiadostí o akreditáciu týchto študijných programov bolo zákonom stanovené do 31. 3. 2021. Agentúra v rokoch 2021 – 2022 posúdila dokumentáciu a rozhodla o 177 žiadostiach vysokých škôl o udelenie akreditácie študijného programu.

Ku každej zo žiadostí pracovná skupina po preštudovaní podkladov vysokej školy a ďalších verejne prístupných informácií a po posudzovaní na mieste vypracovala hodnotiacu správu, na ktorej základe výkonná rada agentúry rozhodovala. V hodnotiacej správe pracovná skupina uvádzala aj skutočnosti, ktoré boli podkladom na jej závery, postup vyhodnocovania týchto podkladov, vyhodnotenie úrovne plnenia jednotlivých štandardov, zistené nedostatky, odporúčania pre účastníka konania, návrh rozhodnutia alebo vyjadrenia agentúry a mená členov pracovnej skupiny.

2. Ako pracuje agentúra

Agentúra uskutočňuje posudzovanie a akreditácie na základe žiadosti vysokej školy. Konanie sa začína na základe podania úplnej žiadosti vysokej školy o akreditáciu nového študijného programu. Agentúra overí úplnosť žiadosti a prípadne vyzve vysokú školu doplniť žiadosť. Súčasťou žiadosti o akreditáciu je aj samohodnotiaci správa (self-evaluation report) vysokej školy k predkladanému študijnému programu.

Agentúra zostavuje pracovné skupiny výkonnej rady na expertné posúdenie žiadosti z externých odborníkov v príslušnom odbore, ktorí sú zapísaní v zozname posudzovateľov. Pritom zohľadňuje druh podanej žiadosti a študijný odbor. Vysoká škola má možnosť vyjadriť sa k zostavenej pracovnej skupine.

Súčasťou konania je okrem posudzovania predloženej žiadosti, opisu študijného programu a samohodnotiacej správy aj návšteva vysokej školy pracovnou skupinou. Návšteva sa organizuje v súčinnosti s vysokou školou a pri akreditáciách nových študijných programov trvá spravidla 1,5 dňa. Pracovná skupina spracúva hodnotiacu správu, v ktorej sumarizuje zistenia a navrhuje výkonnej rade rozhodnutie. Hodnotiaci správa je následne poskytnutá vysokej škole na vyjadrenie.

Rozhodovanie agentúry o žiadosti sa uskutočňuje na zasadnutí výkonnej rady agentúry. Podkladom na rozhodovanie je žiadosť vysokej školy s prílohami, najmä s opisom navrhovaného študijného programu, hodnotiaci správa pracovnej skupiny a vyjadrenie vysokej školy k hodnotiacej správe pracovnej skupiny.

Výkonná rada prijíma závery formou prijímania uznesenia. Na prijatie uznesenia je potrebný súhlas siedmich z deviatich členov výkonnej rady. V prípade kladného rozhodnutia sa udeľuje akreditácia, ktorá znamená právo uskutočňovať študijný program. V opačnom prípade agentúra žiadosť zamietá a vysokej škole sa zasiela formálne rozhodnutie aj s odôvodnením a poučením.

Vysoká škola má možnosť namietať rozhodnutie agentúry. V takomto prípade sa námietka postupuje priamo komisii agentúry pre námietky (odvolacia komisia), ktorá vo veci koná. Po posúdení môže odvolacia komisia vrátiť žiadosť na opätovné konanie, alebo potvrdiť rozhodnutie agentúry.

3. Analýza podaných žiadostí o udelenie akreditácie študijného programu

Možnosť podať žiadosť o udelenie akreditácie študijného programu v prechodnom období do 31. 3. 2021 využilo 16 z 33 vysokých škôl na Slovensku. Agentúre bolo podaných spolu 177 žiadostí (2 žiadosti boli podané o udelenie akreditácie kombinačného ŠP). Po posúdení týchto žiadostí výkonná rada agentúry rozhodla o udelení 160 akreditácií študijného programu; 17 žiadostí zamietla z dôvodu, že účastník konania nespĺňal štandardy pre študijný program.

Hodnotiace správy k týmto žiadostiam slúžili ako podklad na vypracovanie tematickej správy o zisteniach z hodnotiacich správ pri žiadostiach o udelenie akreditácií novým študijným programom.

Pri posudzovaní podaných žiadostí o udelenie akreditácie študijného programu členovia pracovných skupín postupovali podľa štandardov pre študijný program a metodiky na vyhodnocovanie štandardov v znení zo dňa 18. februára 2021. Podľa článku 9 metodiky na základe posúdenia žiadosti a posúdenia na mieste vyhodnotili jednotlivé kritériá na vyhodnocovanie štandardov pre študijný program (SP kritériá, čl. 13) pomocou škály na určenie úrovne plnenia štandardov pre študijný program, ktorá môže nadobúdať úroveň A až C alebo NA:

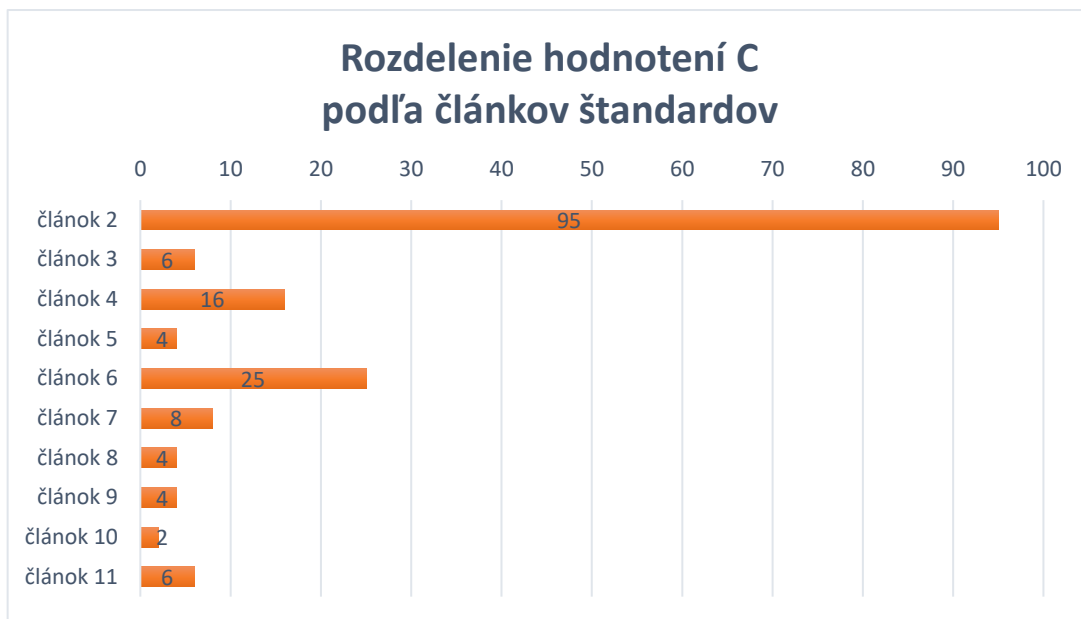
- a) úroveň A – v predloženej žiadosti a preskúmaním predpokladov žiadateľa bolo zistené plnenie daného kritéria štandardu, ktoré je príkladom dobrej praxe pre ostatné vysoké školy;
- b) úroveň B – v predloženej žiadosti a preskúmaním predpokladov žiadateľa bolo zistené plnenie daného kritéria štandardu;
- c) úroveň C – v predloženej žiadosti a preskúmaním predpokladov žiadateľa bolo zistené neplnenie daného kritéria štandardu;
- d) úroveň NA – dané kritérium sa v podmienkach študijného programu neposudzuje.

Pre navrhnutie udelenia akreditácie študijného programu bolo každé posudzované kritérium vyhodnotené na úrovni A alebo B. Pracovná skupina navrhla zamietnutie žiadosti, ak niektoré z kritérií bolo hodnotené na úrovni C.

V rámci hodnotenia zamietnutých žiadostí pracovné skupiny použili vo svojich hodnoteniach v hodnotiacich správach spolu 170-krát hodnotenie C pre niektoré z kritérií. V dvoch najhoršie hodnotených správach bol počet hodnotení C 24 a 25. Prehľad hodnotení C rozdelených podľa jednotlivých článkov je uvedený v tabuľke č. 1.

článok štandardov	článok 2	článok 3	článok 4	článok 5	článok 6	článok 7	článok 8	článok 9	článok 10	článok 11	celkovo
počet hodnotení C	95	6	16	4	25	8	4	4	2	6	170

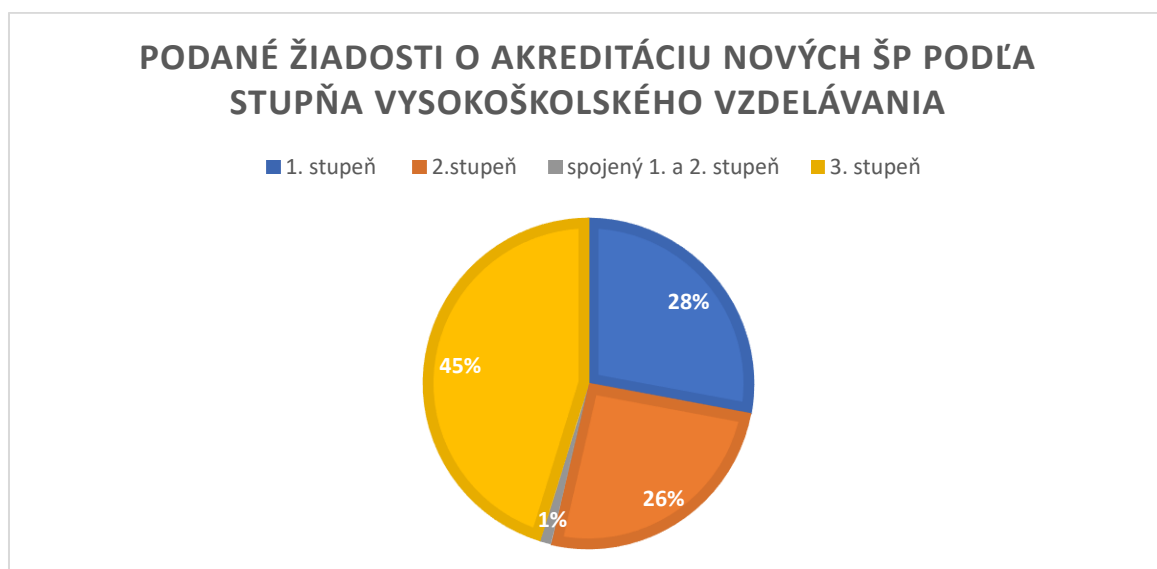
Tabuľka 1 – Hodnotenia C podľa článkov štandardov pre ŠP

Obrázok 1 – Rozdelenie hodnotení C podľa článkov štandardov

V nasledujúcom texte analyzujeme zistené nedostatky z hodnotiacich správ pracovných skupín (úroveň plnenia štandardov C) a ich slovné zdôvodnenia podľa jednotlivých článkov štandardov pre študijný program. Počty podaných žiadostí v rôznych odboroch boli rôzne; niektoré študijné odbory neboli zastúpené vôbec. Podané boli žiadosti v 24 študijných odboroch z celkového počtu 48 študijných odborov. Najviac žiadostí bolo podaných v študijnom odbore ekonómia a manažment (26 žiadostí), ďalej učiteľstvo a pedagogické vedy (25 žiadostí), umenie (19 žiadostí), vedy o Zemi (13 žiadostí) a všeobecné lekárstvo (12 žiadostí).

Žiadosti o udelenie akreditácie nových študijných programov vysoké školy podávali vo všetkých troch stupňoch vysokoškolského vzdelávania. Najviac (81) žiadostí bolo podaných v 3. stupni vysokoškolského vzdelávania, 50 žiadostí bolo podaných v 1. stupni, 46 žiadostí bolo podaných v 2. stupni a 2 žiadosti boli podané v spojenom 1. a 2. stupni vysokoškolského vzdelávania.

Obrázok 2 – Podané žiadosti o akreditáciu nových ŠP podľa stupňa VŠ vzdelávania

O udelenie akreditácie pre profesijne orientovaný študijný program 1. stupňa bolo podaných 6 žiadostí; o udelenie akreditácie študijným programom zameraným na výkon regulovaného povolania bolo podaných 18 žiadostí. Z pohľadu formy uskutočňovania študijného programu pri 119 žiadostiach išlo o študijný program v dennej forme a pri 58 žiadostiach o študijný program v externej forme.

4. Súlad so štandardmi – analýza zistení pracovných skupín podľa jednotlivých štandardov

Najčastejším článkom štandardov so zistenými nedostatkami bol článok 2 Návrh nového študijného programu a návrh úpravy študijného programu. Zo všetkých udelených 170 hodnotení C (neplnenie daného kritéria štandardu) bolo v rámci hodnotenia tohto článku udelených až 95 hodnotení C, čo predstavuje takmer 56 %.

4.1. Zistenia týkajúce sa návrhu nového študijného programu

4.1.1. Zistenia týkajúce sa profilu absolventa, výstupov vzdelávania a úrovne kvalifikačného rámca

Výstupy vzdelávania sú špecifikované v opise študijného programu v časti požadovanej zákonom č. 131/2002 Z. z. „profil absolventa“. Výstupy vzdelávania majú zodpovedať požiadavkám na príslušnú úroveň kvalifikačného rámca a tiež obsahu, ktorý očakáva odborná verejnosť, t. j. že absolvent bude ovládať, chápať a preukazovať plnenie požiadaviek.

V rámci článku 2 boli najkritickejšie hodnotené časti týkajúce sa profilu absolventa a výstupov vzdelávania (24 hodnotení C), teda nesúlad s časťou článku štandardu, v ktorej sa uvádza: „*V študijnom programe je jasne špecifikovaný profil absolventa, pričom v jeho rámci sú prostredníctvom deskriptorov vymedzené a komunikované výstupy vzdelávania, ktoré sú verifikovateľné a zodpovedajú poslaniu vysokej školy, príslušnému stupňu kvalifikačného rámca a oblasti poznania podľa príslušného študijného odboru alebo kombinácie študijných odborov, v ktorých ich absolventi získajú vysokoškolské vzdelanie.*“

Pracovné skupiny uvádzali ako najčastejšie problémy v tejto oblasti nesprávne alebo príliš všeobecne formulovaný profil absolventa alebo skutočnosť, že profil absolventa nezodpovedal príslušnému stupňu kvalifikačného rámca. Takisto sa pri profile absolventa uvádza, že v jeho popise neboli zrozumiteľne definované konkrétne ciele vzdelávania alebo nebolo preukázateľné previazanie všeobecných cieľov a výstupov vzdelávania jednotlivých predmetov študijného programu a následná verifikácia ich dosahovania. Pri hodnoteniach C sa uvádzajú aj nesprávne alebo nedostatočne popísané výstupy vzdelávania; nesprávne kategorizované výstupy vzdelávania – nerozlišovanie medzi vedomosťami, schopnosťami a kompetentnosťami; príp. v opise študijného programu kompetentnosti absentovali.

4.1.2. Zistenia týkajúce sa výstupov vzdelávania

vo vzťahu k sektorovo-špecifickým očakávaniam na výkon povolania

Ďalším problematickým bodom tohto článku boli indikované povolania (20 hodnotení C). Išlo o nesúlad s časťou článku 2, kde sa uvádza: „*Výstupy vzdelávania a kvalifikácia získaná absolvovaním študijného programu napĺňa sektorovo-špecifické odborné očakávania na výkon povolania. V študijnom programe sú indikované povolania, na výkon ktorých je potrebná získaná kvalifikácia. Tieto skutočnosti sú potvrdené vyjadreniami relevantných externých zainteresovaných strán alebo*

súhlasným stanoviskom právnickej osoby uvedenej v opise príslušného študijného odboru, ak si to opis vyžaduje, alebo súhlasným stanoviskom príslušného ministerstva na uskutočňovanie študijného programu, ak ide o štátnu vysokú školu, resp. o kvalifikáciu pre výkon regulovaných povolání.“

Vysoké školy v mnohých prípadoch uvádzali neprimerane vysoký počet povolání, ktoré by absolvent bol kvalifikovaný vykonávať. Realita však podľa pracovnej skupiny tomu nezodpovedala. Spravidla išlo o dôsledok príliš všeobecne formulovaného profilu absolventa alebo skutočnosti, že deklarované výstupy vzdelávania nezaručovali získanie vedomostí a zručností potrebných na výkon indikovaných povolání, príp. že ani jedno z povolání uvádzaných v profile absolventa nebolo vhodné pre absolventa daného študijného odboru.

Výkonná rada sa pri rozhodovaniach prikláňala k stanovisku, že je dôležité indikovať len tie povolania, pre ktoré absolvent študijného programu spoľahlivo získa kvalifikáciu. Osobitne to platí pre regulované povolania.

4.1.3. Zistenia týkajúce sa obsahu vzdelávania

Pracovné skupiny identifikovali nedostatky aj pri obsahu, štruktúre a sekvencii profilových predmetov (20 hodnotení C) nesúlad s článkom 2 ods. 9: *„Odborný obsah, štruktúra a sekvencia profilových študijných predmetov a ďalších vzdelávacích činností študijného programu a podmienky na úspešné ukončenie štúdia umožňujú dosahovanie výstupov vzdelávania uvedených v profile absolventa a zaručujú prístup k aktuálnym vedomostiam, zručnostiam a kompetentnostiam, vrátane prenositeľných spôsobilostí, ktoré ovplyvňujú osobný rozvoj študentov a môžu byť využité v ich budúcom kariérnom uplatnení a v živote ako aktívnych občanov v demokratických spoločnostiach.“*

Návrh obsahu, štruktúry a sekvencie predmetov pri niektorých študijných programoch nezaručoval prístup k vedomostiam, zručnostiam a kompetentnostiam uvedeným v profile absolventa a v opise študijného odboru alebo neumožňoval dosahovať výstupy vzdelávania v plnej miere. V niektorých návrhoch študijných programov chýbali kľúčové predmety vzťahujúce sa k obsahu príslušného študijného odboru v kontexte profilu absolventa. Pri odporúčanej literatúre pracovné skupiny identifikovali nízke zastúpenie zahraničných titulov, titulov novšieho vydania a tiež aktuálnosť niektorých titulov. V hodnotiacich správach sa uvádza, že obsah niektorých predmetov študijného programu sa len okrajovo venoval vedomostiam, ktoré sú potrebné na výkon indikovaného povolania. Iným nedostatkom bolo, že predložený obsah štátnej skúšky nekorešpondoval s povinnými predmetmi štúdia, ani s profilom absolventa.

Podľa stanoviska výkonnej rady obsah vzdelávania špecifikovaný v profile absolventa študijného programu sa musí dať získať absolvovaním povinných alebo povinne voliteľných predmetov tak, aby zodpovedal očakávaniam odbornej verejnosti. Musí teda zaručovať, že každý absolvent úspešným absolvovaním predmetov naplní celú šírku špecifikovaného profilu absolventa.

4.1.4. Zistenia týkajúce sa odbornej praxe

Ďalšou problematickou oblasťou tohto štandardu bola odborná prax, pri ktorej sa vyskytli nedostatky pri dodržiavaní časti štandardov (čl. 2 ods. 11), kde pri profesijne orientovaných bakalárskych študijných programoch je *„súčasťou ich obsahu povinná odborná prax študentov v zmluvne spolupracujúcej organizácii v celkovom rozsahu aspoň jeden semester, ktorej účelom je rozvoj praktických profesijných zručností. Odborná prax umožňuje študentovi vykonávať činnosti, prostredníctvom ktorých si osvojí pracovné postupy typické pre príslušnú úroveň kvalifikácie a príslušný*

študijný odbor, má možnosť podieľať sa na odborných procesoch, projektoch a prostredníctvom konkrétnych úloh nadobúdať vedomosti, zručnosti a kompetentnosti relevantné pre výkon príslušných profesií. Odborná prax môže byť uskutočnená ako súvislá alebo rozdelená na viaceré kratších časových období v nadväznosti na potreby príslušného študijného programu a podmienky spolupracujúcej organizácie, v ktorej sa odborná prax uskutočňuje.“

Pracovné skupiny zistili, že navrhnutá prax neposkytovala dostatočné záruky osvojenia pracovných postupov potrebných pre príslušnú úroveň kvalifikácie a vedomostí, zručností a kompetentností relevantných pre výkon indikovaných povolání. Viacerí vyučujúci profilových predmetov podľa zistení členov pracovných skupín nemali skúsenosti s výkonom študijného programu v praxi alebo odborná prax študentov nebola realizovaná v zariadeniach, kde sa indikované povolanie vykonáva. Pri niektorých študijných programoch nebol jasne popísaný mechanizmus absolvovania praxe, ani jej miesto v študijnom pláne.

4.1.5. Iné nedostatky týkajúce sa návrhu nového študijného programu

K menej častým nedostatkom patrilo nesprávne priradenie študijného programu k študijnému odboru, kde napr. napriek zdôrazňovanej interdisciplinarite bol študijný program priradený iba k jednému študijnému odboru a nemal zdôvodnenú mieru jeho obsahovej zhody s príslušnými študijnými odbormi. Toto zistenie je v nesúlade so štandardmi (čl. 2 ods. 5), kde sa uvádza: *„Študijný program je priradený k študijnému odboru a je zdôvodnená miera jeho obsahovej zhody s príslušným študijným odborom. V prípade študijných programov v kombinácii dvoch študijných odborov alebo ak ide o interdisciplinárne štúdiá, je študijný program priradený k príslušným študijným odborom a je zdôvodnená miera jeho obsahovej zhody s príslušnými študijnými odbormi.“*

Pracovné skupiny zistili pochybenia aj pri časti článku 2 ods. 10, týkajúcej sa dĺžky štúdia a stanovenia pracovnej záťaže (celkovo 7 hodnotení C), v ktorej sa uvádza: *„Študijný program má stanovenú štandardnú dĺžku štúdia, určenú pracovnú záťaž pre jednotlivé študijné predmety vyjadrenú v ECTS kreditoch a počet hodín kontaktnej výučby s výnimkou, ak to nevyžaduje povaha vzdelávacej činnosti. Štandardná dĺžka štúdia, pracovná záťaž a počet hodín kontaktnej výučby umožňujú dosiahnutie výstupov vzdelávania a zodpovedajú forme študijného programu.“*

Jedenkrát ako nedostatok bolo uvedené nerozlíšenie štandardnej dĺžky štúdia medzi dennou a externou formou štúdia a trikrát nadsadená kreditová záťaž v niektorých predmetoch, pričom obsah a dosahované výstupy podľa anotácií nezodpovedali ich rozsahu. Pri niektorých programoch počet kreditov súvisiacich so záverečnou prácou predstavoval až 30 % z celkovej pracovnej záťaže študenta a rozloženie kreditovej záťaže bolo v rozpore s platnou legislatívou. Z informačných listov, ani z predložených príloh žiadosti nebol zrejмый súvis medzi priznávanými kreditmi, náročnosťou dosahovaných výstupov vzdelávania a pracovným zaťažením študenta v hodinách, rovnako nebol jasný vzťah medzi pridelenými kreditmi a pracovnou záťažou vo vedeckej a pedagogickej časti študijného programu 3. stupňa.

Najmenej sa v hodnotiacich správach pracovných skupín uvádza ako nedostatok spracovanie študijného programu v súlade so strategickými cieľmi vysokej školy alebo skutočnosť, že návrh študijného programu nie je v súlade s vnútorným systémom zabezpečovania kvality a do prípravy návrhu študijného programu neboli zapojené všetky zainteresované strany.

4.1.6. Silné stránky súvisiace s návrhom nového študijného programu

Pri článku 2 štandardov venovanom návrhu nového študijného programu pracovné skupiny okrem nedostatkov uvádzali aj silné stránky študijných programov. Medzi silné stránky viackrát uviedli skutočnosť, že vysoké školy majú vytvorený systém spolupráce so zamestnávateľmi, ktorí jasne deklarujú dopyt po absolventoch študijného programu a aktívne sa zapájajú do realizácie ŠP.

Silnou stránkou študijných programov bolo aj to, že štruktúra jednotlivých kľúčových predmetov veľmi dobre reflektuje potrebu rozvoja vedeckovýskumných znalostí študentov a ich lepšie osvojenie metodiky vedeckej práce. Pracovná skupina ocenila posun programu od všeobecnej teoretickej nadstavby ekonomických predmetov ku konkrétnej metodológii vedeckej práce a bádania v rámci konkrétnych disciplín.

V hodnotiacej správe pracovná skupina uviedla, že vysoká škola má vytvorený nadštandardný systém vnútorného schvaľovania študijného programu, ktorý vytvára nezávislé a transparentné posúdenie ŠP vnútornými orgánmi školy. Vo viacerých hodnotiacich správach bolo popísané významné zapojenie odborníkov z praxe (z významných odborných pracovísk) a študentov pri navrhovaní študijného programu a prepojenie študijných programov na prax. Vyzdvihnuté boli efektívne navrhnuté systémy praxí študentov vo vlastných alebo partnerských účelových zariadeniach, aj rámcové zmluvy s relevantnými inštitúciami, v ktorých študenti dostávajú dostatočný priestor na prax a odbornú prípravu. Silnou stránkou viacerých študijných programov bola skladba predmetov, ktorá naplňa očakávania praxe aj potenciálnych zamestnávateľov.

4.2. Nedostatky súvisiace so schvaľovaním študijného programu

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 3 štandardov týkajúceho sa schvaľovania študijného programu identifikovali iba dve pracovné skupiny. Tento typ nedostatkov súvisel s nejasným rozlíšením študentov, ktorí participovali na príprave študijného programu a tými, ktorí sa podieľali na hodnotení daného študijného programu. Jedna pracovná skupina uviedla, že nebolo zaručené odborne fundované a transparentné posúdenie a schválenie študijného programu – nebolo totiž vykonané osobami, ktoré sú odborníkmi v príslušnom odbore, a zástupcami študentov. Pri inom študijnom programe chýbal konkrétny popis procesu predkladania, posudzovania, schvaľovania a jeho výsledky neboli prístupné v žiadnej verejne dostupnej zápisnici zodpovedných orgánov.

4.3. Nedostatky súvisiace s učením sa, vyučovaním a hodnotením orientovaným na študenta

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 4 štandardov pre študijný program, ktorý je zameraný na učenie sa, vyučovanie a hodnotenie orientované na študenta, identifikovali dve pracovné skupiny. Hlavné nedostatky boli uvedené pri nedostatočne popísaných formách učenia sa, pri nejasne a stručne definovaných výstupoch vzdelávania v niektorých predmetoch a bez dostatočnej informácie pre študentov a ostatné zainteresované strany. Problém bol zistený pri nejasnom systéme prepojenia cieľov vzdelávania študijného programu, výstupov a metód vzdelávania a pri formálne uvedených

výstupoch vzdelávania, metódach a kritériách hodnotenia v niektorých predmetoch alebo častiach štúdia. Absentovala konkretizácia používaných metód vzdelávania, ktoré by zodpovedali príslušnému stupňu vzdelávania.

Ďalším nedostatkom bol spôsob zapájania študentov do tvorivých činností a ich problém etablovať sa vo vedeckých kruhoch. V niektorých prípadoch študenti 3. stupňa neboli vedení k samostatnej vedeckej práci na zodpovedajúcej úrovni, ani sa im neumožňovalo samostatne publikovať články v relevantných (vedeckých) časopisoch.

Pracovné skupiny identifikovali nedostatky aj pri spôsobe a kritériách priebežného hodnotenia, jeho frekvencii počas roka, absencii priebežného hodnotenia počas semestra a váženia jednotlivých elementov pri hodnotení na základe informačných listov predmetov. Vysoká škola nemala jasné pravidlá, ani zadaný spôsob vzdelávania učiteľov v oblasti spoľahlivého hodnotenia a overovania výstupov vzdelávania.

Pracovné skupiny zistili pochybenia v rámci hodnotenia miery plnenia výstupov vzdelávania, ktoré študentom neposkytovalo spoľahlivú spätnú väzbu vzhľadom na nejasné/nehodné stanovenie výstupov vzdelávania v informačných listoch predmetov.

4.4. Nedostatky súvisiace s prijímacím konaním, priebehom štúdia, uznávaním vzdelania a udeľovaním akademických titulov

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 5 identifikovala len jedna pracovná skupina, ktorá v hodnotiacej správe uviedla, že požiadavky na uchádzačov predloženého študijného programu, kritériá prijatia, ani systém prijímacieho konania neboli dostatočne popísané. Základné informácie o podmienkach prijímania boli uvedené na úrovni univerzity, avšak špecifiká na vstup do magisterského programu pri predložení novom študijnom programe 2. stupňa neboli nijako stanovené. Predložený postup výberu uchádzačov nebol založený na zodpovedajúcich metódach posudzovania ich spôsobilosti na štúdium; najmä pri uchádzačoch z iných vysokých škôl nebol v žiadosti uvedený postup a metódy prijímania.

4.5. Nedostatky týkajúce sa učiteľov študijného programu

V rámci článku 6, ktorý je venovaný učiteľom študijného programu, bol najčastejším problémom (10 hodnotení C) nedostatok učiteľov a ďalších osôb zabezpečujúcich profilové predmety, ktoré by zaručovali adekvátnosť a udržateľnosť personálneho zabezpečenia študijného programu: výstupy tvorivej činnosti dokumentujúce odbornú spôsobilosť, veková štruktúra päťice učiteľov zabezpečujúcich študijný program. Uvedené nedostatky neboli v súlade so znením článku, kde sa uvádza: „vysoká škola zaručuje pre študijný program učiteľov, ktorých kvalifikácia, rozvrhnutie pracovnej záťaže, úroveň výsledkov tvorivých činností, praktické skúsenosti, pedagogické zručnosti a prenositeľné spôsobilosti umožňujú dosahovať výstupy vzdelávania, ktorých jazykové zručnosti zodpovedajú jazykom uskutočňovania študijného programu a ktorých počet a pracovná kapacita zodpovedajú počtu študentov a personálnej náročnosti vzdelávacích činností.“

Kvalifikácia niektorých učiteľov zabezpečujúcich predmety nezodpovedala požadovaným výstupom vzdelávania. Viackrát sa ako problém ukázala nedostatočná pracovná kapacita osoby zodpovednej za študijný program – napr. pracovný úväzok alebo permanentné pôsobenie na vysokej škole v zahraničí. Pri niektorých študijných programoch vyučujúci zabezpečovali neúmerne vysoký počet predmetov, súčasne zabezpečovali aj predmety na rôznych stupňoch štúdia a iné podporné činnosti, čo môže byť problematické z pohľadu rozvrhnutia pracovnej záťaže. V jednom prípade učiteľského študijného programu absentovalo zapojenie vysokoškolských učiteľov zabezpečujúcich pedagogicko-psychologické predmety, pričom títo neboli zapojení do vedenia záverečných prác ani do štátnych skúšok.

4.6. Nedostatky súvisiace s tvorivou činnosťou vysokej školy

Najčastejším nedostatkom súvisiacim s neplnením článku 7, ktorý upravuje tvorivú činnosť vysokej školy, bola najmä skutočnosť, že učitelia zabezpečujúci profilové predmety nepreukazujú výsledky tvorivej činnosti v študijnom odbore, v ktorom sa študijný program uskutočňuje, alebo ich nepreukazujú na požadovanej úrovni tvorivých činností pre daný stupeň vysokoškolského štúdia. Jeden zo žiadateľov nepreukázal dostatočnú kontinuálnu výskumnú činnosť v problematike predkladaného programu.

Výkonná rada sa prikláňa k stanovisku, že vysokoškolský učiteľ preukazuje svoju odbornosť poskytovať vysokoškolské vzdelávanie aj výstupmi vlastnej tvorivej činnosti na zodpovedajúcej úrovni.

4.7. Zistenia týkajúce sa zdrojov na zabezpečenie študijného programu a podporu študentov

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 8 štandardov pre študijný program sa týkali neexistencie špecifických didaktických pomôcok pre externú výuku a uvádzania zastaranej a neaktuálnej literatúry v informačných listoch predmetov. V inom prípade sa pri študijnom programe v anglickom jazyku prakticky všetky zdroje uvádzali len v slovenskom a českom jazyku a chýbali odkazy na publikácie vydané v zahraničí, hoci uvedený odbor to vyžaduje a doktorandi by už mali aktívne pracovať aj so zahraničnou literatúrou.

4.8. Zistenia súvisiace so zhromažďovaním a spracovaním informácií o študijnom programe

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 9 štandardov pre študijný program identifikovala iba jedna pracovná skupina. Nedostatkom bol nejasný spôsob zberu dát a zodpovednosti pri implementácii zberu dát o študijnom programe, ako aj neuvedenie konkrétnych dát, ktoré budú zbierané a ako budú do zberu zapojení študenti, učitelia a ďalšie zainteresované strany.

4.9. Zistenia súvisiace so zverejňovaním informácií o študijnom programe

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 10 štandardov pre študijný program identifikovala tiež len jedna pracovná skupina. Konkrétne upozornila na absenciu verzie fakultnej webovej stránky alebo podstránky na potreby uchádzačov a študentov so špecifickými potrebami a tiež na skutočnosť, že v podkladoch nebol uvedený koordinátor pre študentov so špecifickými potrebami.

4.10. Zistenia súvisiace s priebežným monitorovaním, periodickým hodnotením a periodickým schvaľovaním študijného programu

Nedostatky súvisiace s neplnením článku 11 štandardov pre študijný program identifikovala rovnako iba jedna pracovná skupina, tá istá ako pri článkoch 5 a 9. V hodnotiacej správe uviedla, že v žiadosti ani v jej prílohách sa neuvádzala charakteristika spôsobu priebežného monitorovania, pravidelného vyhodnocovania a úpravy študijného programu, ktorý by zabezpečil súlad dosahovaných cieľov a výstupov vzdelávania s potrebami študentov, zamestnávateľov a ďalších zainteresovaných strán. Pracovná skupina v hodnotiacej správe uviedla, že súčasťou tvorby systému monitorovania a hodnotenia študijného programu neboli relevantné zainteresované strany, ani nebol jasný spôsob zapojenia zainteresovaných strán do hodnotenia študijného programu. V žiadosti ani v prílohách žiadosti neboli dostatočne popísané pravidlá periodického schvaľovania.

5. Záver

Táto správa poskytuje analýzu zistení uvádzaných v hodnotiacich správach vypracovaných pracovnými skupinami výkonnej rady agentúry pri posudzovaní žiadostí o udelenie akreditácie nových študijných programov, podaných do 31. 3. 2021. Jej cieľom bolo zosumarizovať najčastejšie zistenia z prvých žiadostí vysokých škôl o udelenie akreditácie nových študijných programov, ktoré boli posudzované podľa nových štandardov pre študijný program.

Z obsahu analýzy vyplýva, že najviac problémov mali vysoké školy so súladom so štandardmi v článku 2 Návrh nového študijného programu a návrh úpravy študijného programu. Je to pochopiteľné, keďže išlo o akreditáciu návrhu nových študijných programov.

Pre objektivnosť tiež treba uviesť, že v čase podávania žiadostí ešte väčšina vysokých škôl nemala plne zavedený vnútorný systém zabezpečovania kvality. To mohlo spôsobiť komplikácie pri napĺňaní niektorých požiadaviek štandardov.

Účelom tejto analýzy je poskytnúť vysokým školám informácie s cieľom, aby sa v budúcnosti vyvarovali identifikovaných nedostatkov. Takisto môže slúžiť ako podklad pre agentúru na špecifickejšie objasňovanie a výklad významu práve tých článkov štandardov, pri ktorých mali vysoké školy najviac nedostatkov.

Pre korektnosť je dôležité uviesť, že podané žiadosti nepredstavujú štatisticky významnú vzorku z celkového počtu registrovaných študijných programov. Rozhodnutie, pre aké študijné programy a v akých študijných odboroch budú žiadosti o akreditáciu podávané, bolo len na samotných vysokých školách. Tiež je možné, že vysoké školy podávali žiadosti v tých študijných odboroch, v ktorých boli najďalej v zosúladovaní so štandardmi.

6. Literatúra

Štandardy pre študijný program.

Metodika na vyhodnocovanie štandardov v znení zo dňa 18. 2. 2021.

Zákon č. 269/2018 Z. z. o zabezpečovaní kvality vysokoškolského vzdelávania a o zmene a doplnení zákona č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Vyhláška č. 244/2019 Z. z. o sústave študijných odborov Slovenskej republiky.

Hodnotiace správy pracovných skupín z posudzovaní žiadostí o udelenie akreditácie študijných programov podaných do 31. 3. 2022.

Tematická správa Zmeny vo vysokom školstve v dôsledku zavádzania systémov zabezpečovania kvality 2019 – 2021.

Samohodnotiaca správa Slovenskej akreditačnej agentúry pre vysoké školstvo 2022.

© Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo

Tematická správa bola schválená výkonnou radou SAAVŠ dňa 8.12. 2022

Správa je umiestnená na webovom sídle SAAVŠ www.saavs.sk